

PARLAMENT DE LES DONES

DECLARACIÓ

1 de juliol de 2019

PARLAMENT DE CATALUNYA

La Quarta Conferència Internacional de la Dona, que va tenir lloc al setembre del 1995 a Pequín, va aconseguir una assistència sense precedents: 17.000 participants i 30.000 activistes de tot arreu van arribar a Pequín per a participar en la inauguració. Durant setmanes es van establir les bases d'una agenda de polítiques de dones, es va elaborar una declaració i es va crear una plataforma d'acció que ha estat fonamental per a entendre els canvis profunds de la societat, fruit de divergències i consensos però, sobretot, de la voluntat de posar en el mapa dels estats la necessitat de reconèixer i garantir els drets de les dones, i que les institucions se sumessin a aquest objectiu. El Parlament de les Dones agafa el relleu d'aquell esperit, amb un gest democràtic sorgit del setembre del 1995, que posava èmfasi en la idea que les dones no poden continuar al marge de les polítiques, sinó que han de situar-s'hi al centre. Les dones han de decidir per elles mateixes, i han de ser escoltades i reconegudes com a subjectes de dret.

La Plataforma d'Acció de Beijing, del 1995, imaginava un món en el qual totes les dones i les nenes poguessin exercir les seves llibertats i viure en igualtat real. Perquè pogués fer-se realitat, va fer una sèrie de recomanacions a totes les institucions, concretades en accions, orientades a garantir els drets de les dones, com el de viure sense violència, el d'assistir a l'escola, el de tenir salut més enllà de l'absència de malalties, el de participar en les decisions i el d'obtenir la mateixa remuneració per la mateixa feina. Al cap de vint-i-cinc anys, s'han aconseguit molts reptes, però n'hi ha d'altres que encara són insuficients. La interseccionalitat obre el camí perquè les diversitats siguin centrals i per a poder treballar la igualtat amb el reconeixement de les diferències com a valors comuns.

El procés de Beijing va desencadenar una voluntat política que no té retorn, i no es poden permetre retrocessos per culpa de cap fonamentalisme passat o present. També va assenyalar a escala mundial les discriminacions derivades del patriarcat que patien les dones i que eren silenciades. Va connectar i va reforçar l'activisme dels moviments de dones en l'àmbit internacional. Avui, gairebé vint-i-cinc anys més tard, com a representants electes del país i de les entitats de dones i expertes aglutinades en el Consell Nacional de les Dones de Catalunya, ens reunim al Parlament de Catalunya com a Parlament de les Dones, per a continuar transformant el món amb petits gestos plens de simbologia i de compromís cap al futur.

Aquests compromisos de futur, recollits en aquesta declaració del Parlament de les Dones, han d'estar presents en totes les institucions i en tots els mecanismes i instruments. Un dels principals instruments, que ja s'assenyalava en la Conferència de Beijing, és la dotació justa dels recursos i la necessitant imperant de tenir uns pressupostos que garanteixin realment les polítiques d'igualtat sota un paràmetre d'equitat i perspectiva de gènere i, sobretot, que eliminin les bases discriminatòries del sistema patriarcal.

Els reptes que presentem en aquesta declaració recullen els dotze àmbits establerts per la Declaració de Beijing l'any 1995, en els quals han treballat de manera conjunta diputades i les representants del Consell Nacional de les Dones de Catalunya en sis grups de treball (drets humans de les dones, dret a l'educació i la cultura, drets laborals i econòmics, dret a la participació social i política, salut i drets sexuals i reproductius, i dret de les dones i les nenes a viure lliures de violències masclistes). Aquesta declaració és l'inici d'un llarg camí que sobrepassa la commemoració dels vint-i-cinc anys de la Conferència de Pequín, i volem que serveixi per començar a escoltar-nos i reconèixer-nos per a construir, entre totes les dones, nous espais per a transformar la nostra societat en una societat més justa, diversa i igualitària. Amb aquesta declaració, volem remarcar que el futur passa necessàriament per posar la vida i la cura en el centre de les nostres vides, i que les formes també són part dels fons. Per tant, ha de facilitar que totes ens puguem comprometre a estar a l'altura com a país per a afrontar els reptes que ens va marcar la Conferència de Pequín.

I. DRETS HUMANS DE LES DONES

L'enfocament jurídic sobre els drets humans, expressat en convencions i altres instruments de drets humans de les dones, és imprescindible però no suficient per a provocar el canvi en la cultura que sustenta les relacions desiguals de gènere. Per això, des de tots els moviments feministes i tots els que lluiten contra les discriminacions, continuem treballant per canviar el paradigma patriarcal i per aconseguir la transformació social, dotant de contingut polític feminista els instruments internacionals de drets humans de les dones.

Alertem sobre la fragilitat dels estats per a reconèixer els drets humans de les dones, protegir-los i garantir-los. La Declaració de Viena del 1993 reconeix els drets de les dones com a drets humans per primera vegada. Així, els drets humans de les dones estan reconeguts en acords i instruments internacionals, com la Convenció sobre l'eliminació de tota forma de discriminació contra les dones (CEDAW), la Declaració de Viena, la Conferència Internacional de la Dona de Pequín i la Conferència Internacional del Caire. Altres tractats internacionals de drets humans (PIDESC, PIDECP, CERD), no específics de gènere, i els seus comitès de vigilància han incorporat la perspectiva de gènere durant aquests anys.

Cal recollir el contingut de justícia de gènere dels instruments internacionals i fer-los efectius en les polítiques a Catalunya des d'un enfocament d'interseccionalitat, que ens permeti identificar els diferents eixos de discriminació i abordar-ne les causes, en lloc d'abordar-ne els efectes.

Cal assenyalar que la transversalitat de gènere és una estratègia eficaç per a avançar en la consecució de la igualtat entre dones i homes en les polítiques públiques i contribueix a eliminar desigualtats, corregir procediments i mètodes de treball i impulsar tendències de canvi social. No es tracta d'una aplicació esporàdica de mesures puntuals, sinó de l'aplicació de polítiques transversals de gènere que signifiquin un canvi estructural i social.

El Parlament de les Dones fa seva la Resolució 1325, sobre les dones, la pau i la seguretat, del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, una resolució que reafirma la necessitat d'augmentar el paper de les dones en la presa de decisions respecte a la prevenció i la resolució de conflictes, i en la consolidació de la pau. Així mateix, recorda que cal continuar visibilitzant el fet que les nenes i les dones són les principals víctimes dels conflictes i de les violències, i que, per tant, es requereix un abordatge específic per a fer-hi front.

II. EDUCACIÓ I CULTURA

Ratifiquem, com a Parlament de les Dones, que Catalunya té un ordenament jurídic amb lleis com la 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes, la 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, i l'11/2014, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Unes lleis que proposen la coeducació com a element essencial per a assolir els objectius educatius i alhora prevenir la discriminació, la injustícia i la violència contra nenes i dones. Però cal fer el desplegament d'aquestes lleis, que, a banda de tenir un pressupost adequat, han d'acollir la pluralitat i la diversitat de les dones i nenes a partir del context, les realitats, les necessitats i la posició social, política i econòmica que ocupen.

Constatem que quan es parla de cultura i d'educació, l'androcentrisme continua sent dominant en tots els àmbits del saber, en totes les seves manifestacions i en la seva divulgació i perpetuació. Cal que l'educació no sigui una mera transmissora d'aquesta societat patriarcal, sinó que aspiri a fer realitat un altre món possible. El marc de les concrecions sobre educació ha de ser sempre el d'una educació promoto-

ra de valors democràtics, coeducativa i de l'esperit crític al llarg de tota la vida, des de l'etapa de zero a tres anys fins a l'educació de persones adultes.

Continuem remarcant la importància de la formació del professorat pel que fa a la incorporació transversal de la perspectiva de gènere, per tal de superar l'androcentrisme en els continguts i els estereotips sexistes de conductes i actituds que provoquen situacions de violència masclista en l'àmbit escolar, un àmbit que hauria de ser amable i de protecció i apoderament per a nenes i dones.

Reiterem que cal incorporar l'educació afectivosexual de forma efectiva al llarg de tota l'educació obligatòria, adaptada a cada etapa d'edat, amb perspectiva feminista i enfocament de drets sexuals i reproductius.

Per tal d'assolir la igualtat d'oportunitats i el reconeixement i la valoració de la diferència, tant en l'àmbit de l'educació formal com en el de la no formal en temps de lleure, cal l'ús d'un llenguatge inclusiu, que visibilitzi el femení (verbal i icònic); l'ocupació dels espais, especialment els d'oci com els patis escolars, sense estereotips; la promoció dels graus i les carreres científiques i matemàtiques entre les dones; uns continguts del currículum educatiu que visibilitzin tots els àmbits on són i històricament han estat les dones, totes les seves aportacions a favor de la supervivència i de la qualitat de la vida quotidiana, els sabers femenins, les seves manifestacions artístiques, posant de relleu la genealogia femenina i feminista per tal que no se'n perdi la memòria.

Volem assenyalar el paper de les famílies, en tota la seva diversitat, com a transmissores d'educació i cultura; volem destacar-ne el paper de les dones, la necessitat de promoure una major corresponsabilització dels homes, i el valor del diàleg intergeneracional.

La cultura i l'educació van de la mà, i, en el camp més general del dret a la cultura, els objectius són incidir sobretot en els mitjans de comunicació, en els museus i en altres instàncies de divulgació del saber, de manifestació artística, de publicació literària, d'espectacle, i en l'àmbit de la música i de l'esport, on cal fer la tasca de promoure una imatge no estereotipada de les dones. Cal una presència equilibrada de les dones en els àmbits en què són minoritàries, tot denunciant els obstacles que els barren el pas.

Insistim, finalment, en l'exigència de la voluntat política i del finançament i els recursos necessaris. Cal garantir la continuïtat i l'expansió de les bones pràctiques de qualitat. Cal detectar les mancances i promoure l'actuació en els àmbits amb deficiències. Es recomana la instauració de mecanismes eficaços de seguiment, d'observatoris específics, d'indicadors adequats i l'establiment d'espais de rendició de comptes de les lleis vigents i una bona difusió dels resultats obtinguts.

III. DRETS LABORALS I ECONÒMICS

Amb relació als drets laborals i econòmics, cal lluitar contra la precarietat laboral i promoure la igualtat retributiva real entre dones i homes, mitjançant l'eliminació de la bretxa salarial, el compliment de la legislació sobre plans d'igualtat, la negociació col·lectiva i els plans per a eliminar la desigualtat retributiva; el treball per a superar la segregació del mercat laboral, l'eliminació de la bretxa salarial derivada del terra enganxós i de la valoració sexista de feines i ocupacions feminitzades, i la implicació de tots els àmbits –inclòs el públic– amb polítiques d'atenció social, en un avenç cap a la corresponsabilitat que permeti compaginar la vida laboral, personal i de cura a dones i homes.

És imprescindible, així mateix, promoure la paritat real en llocs de presa de decisions, mitjançant l'establiment de sistemes, com el de quotes, que garanteixin, com a mínim, un cinquanta per cent de dones en els òrgans de direcció de les

empreses, l'Administració i l'àmbit institucional; l'apoderament de les dones amb programes de mentoria per a superar el sostre de vidre, i la regulació del compliment efectiu de mecanismes que tendeixen a la paritat, com ara les llistes cremallera.

Una altra prioritat és la necessitat de vetllar per la igualtat real de la dona autònoma i la dona en l'àmbit rural. El conjunt de les discriminacions que pateixen les dones en l'àmbit laboral influeix de manera determinant en les seves prestacions presents i futures, per aquest motiu és necessari lluitar contra la feminització de la pobresa mitjançant un pla nacional que prevegi la creació d'indicadors amb perspectiva de gènere; l'impuls de mesures específiques per a garantir els drets dels grups de dones més vulnerables mitjançant l'accés real a la renda garantida, l'increment de les pensions no contributives, amb el salari mínim interprofessional com a referència, l'equiparació dels drets de les famílies monoparentals amb els de les famílies nombroses, i l'accés prioritari a l'habitatge social, i l'aplicació de polítiques socials amb perspectiva de gènere.

IV. PARTICIPACIÓ SOCIAL I POLÍTICA

El moviment feminista és un agent clau de transformació social i un dic de contenció davant els grups que promouen la intolerància i que ataquen la igualtat i la diversitat. Per això, cal promoure reformes per a fer efectiu el dret a la participació social i política de totes les dones.

Una de les accions prioritàries que cal emprendre és vetllar perquè la paritat de dones i homes tendeixi al cinquanta per cent en tots els òrgans col·legiats de totes les institucions, administracions públiques i organitzacions socials i polítiques, i també en els debats i en els espais d'opinió dels mitjans de comunicació, promovent els col·laboratges, creant mecanismes de supervisió del compliment de la paritat i tenint cura d'incorporar la diversitat (d'orígens culturals, de diversitat funcional, d'identitat de gènere, d'orientació sexual i d'edat). En segon lloc, cal garantir la sostenibilitat de les convocatòries d'ajuts públics dirigits a les entitats feministes i de dones, defugint una política de subvencions assistencialista, i la incorporació de la perspectiva de gènere en els processos de participació ciutadana, promovent la visibilitat i el reconeixement de les contribucions i formes d'organització de les dones migrades o racialitzades i assegurant que els consells de participació siguin òrgans decisoris on els poders públics retin comptes de llur actuació.

Finalment, és essencial erradicar totes les formes de discriminació que pateixen les dones a l'hora d'exercir el dret a la participació política, com ara les limitacions a què s'enfronten les dones migrades; les restriccions legals al lliure exercici del dret de reunió i manifestació; la insuficiència de mesures efectives de conciliació de la vida personal, familiar i laboral; la violència masclista a les xarxes socials que pateixen les dones que exerceixen la política i les dones activistes; la bretxa digital de gènere –especialment entre les dones de col·lectius vulnerabilitzats–, o la manca de resposta adequada de les organitzacions socials i polítiques davant l'assetjament sexual o psicològic envers les dones.

V. SALUT I DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS

En matèria de salut i drets sexuals i reproductius de les dones, cal un canvi de model de prevenció i atenció sanitàries, que sigui universal, que atengui els determinants socials i ambientals de la salut amb perspectiva de gènere, feminista i interseccional, basada en els drets humans de les dones, i que reculli la diversitat sexual i de gènere.

Per això, cal fomentar l'accés universal de les dones, al llarg de tota la vida, als serveis d'atenció a la salut i a la informació amb equitat territorial, adequats al context i a la diversitat de casos, realitats, vivències i cicles vitals, i incorporar-hi el punt de vista dels drets sexuals i reproductius de les dones d'una manera holística i inclusiva, que vetlli per la seguretat, l'autonomia i la sobirania dels cossos, que respecti el dret a decidir de les dones a tenir fills o a no tenir-ne i a escollir la manera de formar família.

S'han d'enfortir els programes de promoció i prevenció de la salut orientats a les dones, amb una incidència especial en l'educació afectiva i sexual i en la responsabilitat; garantir la informació, l'accés universal i gratuït i l'equitat territorial en l'accés a l'avortament, l'anticoncepció i els serveis de fertilitat, i promoure la recerca, la formació i la divulgació de la informació sobre la salut de les dones amb perspectiva de gènere.

Cal, així mateix, incrementar els recursos destinats a l'atenció sanitària de les dones, supervisar-ne i monitoritzar-ne de manera sistemàtica la salut col·lectiva, i vetllar per la distribució equitativa dels pressupostos i per la implantació d'una política de rendició de comptes.

VI. DRET DE LES DONES I LES NENES A VIURE LLIURES DE VIOLÈNCIES MASCLISTES

El Parlament de les Dones, davant la greu situació de vulneració de drets que suposa la violència masclista, recorda la deguda diligència amb què els estats han d'actuar, recollida en el dret internacional, la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones, la Declaració de Pequín i el Conveni d'Istanbul.

Per aquest motiu, i per a fer efectiva aquesta deguda diligència, constata la necessitat d'adoptar mesures com les següents.

Cal modificar la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, per a incloure-hi la violència institucional, establir-ne la definició, les tipologies i els procediments sancionadors i de reparació, i crear un observatori extern a l'Administració pública que reculli les queixes de les dones i les entitats amb relació a la violència institucional. La Llei ha d'establir els mecanismes que garanteixin: l'abordatge de totes les formes de violència masclista; l'atenció de les dones en un temps d'espera no superior als quinze o vint dies; la qualitat d'aquesta atenció amb l'especialització de les places públiques i clàusules per a les externalitzacions que garanteixin condicions laborals dignes, entre altres mesures de lluita contra la precarietat laboral del sector; l'elaboració d'un estudi qualitatiu dels òrgans judicials que permeti d'adoptar mesures adequades en la lluita contra les violències masclistes, i, finalment, els instruments per al control del compliment de la Llei.

Cal assegurar l'atenció integral d'infants i adolescents en situació de violència masclista, amb recursos i serveis suficients, coordinant la xarxa d'atenció a les violències masclistes i la xarxa de protecció a la infància amb protocols amb perspectiva de gènere i personal amb formació adequada; amb l'establiment de protocols amb perspectiva de gènere per a atendre els menors víctimes de violència sexual (com el nou model Barnahus o altres que tinguin reconeguda la no victimització) i recursos per a donar resposta a situacions de violència com els matrimonis forçosos o la mutilació genital femenina. Cal garantir l'atenció psicoeducativa i terapèutica de les persones menors d'edat, de manera que no pugui restar condicionada a l'obtenció del consentiment d'ambdós progenitors o, si no s'obté, a la interposició de procediments penals o civils. L'Administració, en compliment del deure de diligència deguda i de l'interès superior d'infants i joves, ha de garantir la formació de la judicatura i dels

operadors jurídics per a evitar, tal com estableix la legislació vigent, les sentències que atorguen custòdies compartides en situacions de violència masclista, i revisar la funció dels punts de trobada, que han de prioritzar i garantir el bé superior dels infants.

Cal garantir els drets de les dones víctimes de tràfic per a l'exploració sexual amb mesures específiques de suport des del mateix moment que es detecti aquesta situació de violència, i reconèixer-ne els drets com a víctimes. És imprescindible liderar des de les polítiques de dones l'accés a les xarxes d'atenció integral, als recursos i les prestacions, a la seguretat i a l'atenció jurídica promovent eines de detecció i d'identificació que permetin l'exercici efectiu d'aquests drets, sense necessitat o requeriment de col·laboració o denúncia en els àmbits policial o judicial, per mitjà d'un abordatge feminista ampli, que tingui en compte totes les tipologies de tràfic reconegudes amb biaix de gènere per la Directiva 36/2011/UE, del Parlament Europeu i del Consell del 5 d'abril de 2011 relativa a la prevenció i la lluita contra el tràfic d'éssers humans i a la protecció de les víctimes, que afecten, especialment, situacions com la «trata» (el tràfic d'éssers humans) en la indústria del sexe, el treball en l'àmbit domèstic, els matrimonis forçosos, entre d'altres. Cal un abordatge ètic feminista que defugui posicionaments que donen prioritat a qüestions de suposada «convivència cívica» o que construeixin «víctimes perfectes» basant-se en estereotips; cal ampliar la formació a professionals i diferenciar les realitats (tràfic per a l'exploració sexual, tràfic de persones i prostitució) per a elaborar polítiques eficaces.